

นวัตกรรม

- 1.ชื่อผลงาน หืดหรือหอบ ตอบได้เลย
- 2.ชื่อหน่วยงาน งานคลินิกโรคหืด โรงพยาบาลทุ่งหว้า อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
- 3.กลุ่มเป้าหมาย ผู้ป่วยโรคหืด
- 4.ที่มาความสำคัญ

โรคหืดเป็นโรคที่มีการอักเสบเรื้อรังของหลอดลม ผู้ป่วยมักมีอาการไอ แน่นหน้าอก หายใจมีเสียงหวีดหรือหอบเหนื่อยเมื่อได้รับสารก่อโรคหรือสิ่งกระตุ้น เป้าหมายของการรักษาผู้ป่วยคือไม่มีอาการหอบเหนื่อย สามารถควบคุมอาการของโรคให้สงบและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เช่นเดียวหรือใกล้เคียงกับคนปกติ เรียกว่า “หืดแต่ไม่หอบ”

คลินิกโรคหืด โรงพยาบาลทุ่งหว้า เปิดให้บริการผู้ป่วยโรคหืดตั้งแต่ปี 2553 มีผู้มารับบริการที่คลินิกประมาณ 50 ราย ผู้ป่วยโรคหืดส่วนใหญ่มักไม่ทราบว่าตนเองควบคุมอาการได้มากน้อยเพียงไรซึ่งแบบประเมินระดับการควบคุมอาการโรคหืดที่ใช้จะละเอียดและเข้าใจยากผู้ป่วยจะทราบก็เมื่อมาพบแพทย์ครั้งต่อไปเพราะเจ้าหน้าที่ต้องนำข้อมูลผู้ป่วยก็ผ่านโปรแกรม Easy asthma clinic และจากการสอบถามผู้ป่วยส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าอาการของตนอยู่ในกลุ่มไหนซึ่ง มีสาเหตุจาก

- 1) แพทย์พยาบาลไม่บอก ร้อยละ 18.75
- 2) แพทย์พยาบาลบอกแล้วแต่จำไม่ได้ ร้อยละ 6.25 และ
- 3) อื่นๆ : ไม่แน่ใจ ไม่เห็นความสำคัญ มาตามนัดก็พอ ร้อยละ 6.25

จึงจัดทำนวัตกรรมขึ้นเพื่อให้ผู้ป่วยทราบว่าตนเองควบคุมอาการได้มากน้อยเพียงไรและเข้าใจถึงระดับการควบคุมของโรคที่เป็น

5. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ป่วยโรคหืดทราบและเข้าใจถึงระดับการควบคุมของโรคที่เป็น ทำให้เกิดแรงกระตุ้นให้ควบคุมอาการได้ดีขึ้น เมื่อมารับบริการที่คลินิกโรคหืด

6. โครงสร้างและสาระสำคัญ

วัตถุประสงค์และวิธีการ

แบบประเมินระดับการควบคุมอาการโรคหืดอย่างง่าย

- 1) ประชุมทีมสหวิชาชีพคลินิกโรคหืดร่วมกันจัดทำแบบประเมินระดับการควบคุมอาการโรคหืดอย่างง่าย เพื่อแสดงให้ผู้ป่วยทราบถึงการควบคุมโรคหืดของตนเองในปัจจุบัน หลังจากเข้ารับการรักษาที่คลินิก
- 2) ศึกษาเกณฑ์การแบ่งระดับความรุนแรงของโรคและระดับการควบคุมโรค และได้จัดทำนวัตกรรม หืดหรือหอบตอบได้เลยขึ้นมา เพื่อใช้ในการประเมินให้ระดับการควบคุมอาการโรคได้ง่ายขึ้น โดยอ้างอิงแนวทางการวินิจฉัยและรักษาโรคหืด ในประเทศไทย

การประเมินผลการควบคุมอาการโรคหืดโดยอาศัยอาการทางคลินิก ร่วมกับการตรวจสอบสมรรถภาพการทำงานของปอดและใช้แบบสอบถาม Appendix 2 ของทาง Easy asthma clinic ซึ่งระดับการควบคุมอาการของโรคหืด แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- Total Controlled คือกลุ่มที่ควบคุมอาการได้ทั้งหมด ผู้ป่วยไม่มีอาการใดๆ ใช้ชีวิตประจำวันได้ตามปกติ
- Partly controlled คือกลุ่มที่ควบคุมอาการได้บางส่วน แต่ยังมีอาการอยู่บ้าง
- Uncontrolled คือกลุ่มที่ควบคุมอาการของโรคไม่ได้ ยังมีอาการกำเริบตลอด

ระดับการควบคุมอาการของโรคหืด

ลักษณะทางคลินิก	Total controlled	Partly controlled	Uncontrolled
อาการช่วงกลางวัน	ไม่มี	มี > 2 ครั้ง/สัปดาห์	มีอาการในหมวด
อาการช่วงกลางคืน	ไม่มี	มี	Partly controlled
การใช้ยาขยายหลอดลม	ไม่มีหรือใช้ < 2 ครั้ง/สัปดาห์	มี > 2 ครั้ง/สัปดาห์	อย่างน้อย 3 ข้อ
มาพบยาที่ห้องฉุกเฉิน	ไม่มี	มีอย่างน้อย 1 ครั้ง/ปี	มีอย่างน้อย 1 ครั้ง/เดือน
นอน รพ. ด้วยอาการหอบ	ไม่มี	ไม่มี	มี
ค่า Peak flow (PEFR)	> 80%	50-80%	< 50%

หารูปแบบของแบบประเมิน

3) นำเกณฑ์ที่มีมาแบ่งแยกระดับความรุนแรงตามสี ดังนี้

- Controlled   สีเขียว
- Partly controlled   สีเหลือง
- Uncontrolled   สีแดง

เกณฑ์การแยกสีประเมินอาการ

หัวข้อประเมิน	0	1	2	3	4
มีอาการกลางวัน	Green	Green	Yellow	Red	Red
มีอาการกลางคืน	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Red
ใช้ยาพ่น	Green	Green	Yellow	Red	Red
พ่นยาที่ห้องฉุกเฉิน	Green	White	Yellow	White	Red
หอบต้องนอน รพ.	Green	White	White	White	Red
ค่าสมรรถภาพปอด	Green	White	Yellow	White	Red

ภาพที่ 1 แสดงเกณฑ์การแยกสีประเมินอาการ

ทดลองทำครั้งที่ 1 แบบประเมินโดยใช้กระดาษแบบสอดเลื่อนเปลี่ยนสี พบว่าใช้เกณฑ์ที่ละเอียดครอบคลุมมากขึ้นแต่ไม่สะดวกในการทำงานและไม่คงทน ได้มีการเปลี่ยนรูปแบบของแบบประเมิน ครั้งที่ 2 โดยใช้ไม้และแม่เหล็กแปะติดเปลี่ยนสีแยกประเภทผลการควบคุม ซึ่งมีความคงทนง่ายต่อการใช้งาน

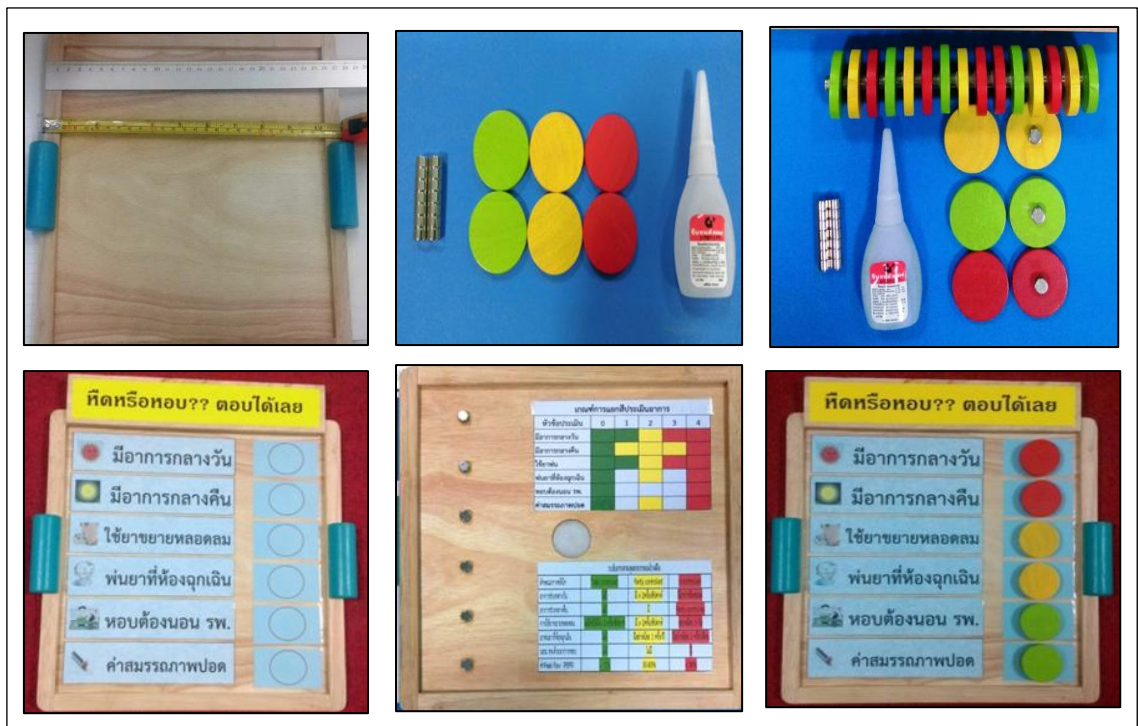
- 4) ทดลองใช้แบบประเมินกับผู้ป่วยโรคหืด
- 5) ประเมินผล

อุปกรณ์ในการจัดทำนวัตกรรมมีดังนี้

แผ่นไม้สำเร็จรูปสำหรับทำฐานและสำหรับแปะ แม่เหล็ก กาว

ขั้นตอนการทำ

- 1) ใช้แผ่นไม้สำเร็จรูป เป็นฐานเพื่อความคงทน
- 2) ปรีนข้อความเคลือบพลาสติกใสแปะติดด้วยกาว
- 3) ใช้แม่เหล็กติดกับแผ่นไม้กลมที่แยกสีไว้และติดกับแผ่นไม้ที่ใช้สำหรับทำเป็นฐาน

ภาพที่ 2 แสดงวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำนวัตกรรม

7.การนำไปใช้

จากการนำไปใช้สามารถสรุปผล

จากการใช้นวัตกรรมแบบประเมิน หืดหรือหอบตอบได้เลย พบว่า

- 1) ผู้ป่วยเข้าใจระดับการควบคุมโรคหืดของตนเองเพิ่มขึ้น ร้อยละ 93.75
- 2) ผู้ป่วยมีความพึงพอใจการให้บริการที่คลินิกมากขึ้น ร้อยละ 75
- 3) สามารถบอกให้ผู้ป่วยทราบได้ทันทีว่าวันที่มารับบริการ อาการของผู้ป่วยเป็นหืดแต่ไม่หอบ หรือ เป็นทั้งหอบและหืด และใน ปี 2559 สามารถแบ่งกลุ่มผู้ป่วยผู้ป่วยโรคหืดที่เข้าคลินิก ได้เป็น 3 ระดับ
  - อยู่ในกลุ่มควบคุมอาการได้ (Total controlled) ร้อยละ 16.75
  - กลุ่มควบคุมอาการได้บางส่วน (Partly controlled) ร้อยละ 55.81
  - กลุ่มที่ควบคุมอาการของโรคไม่ได้ (Uncontrolled) ร้อยละ 24.81

โอกาสพัฒนาหรือข้อเสนอแนะในการพัฒนาต่อไป

นวัตกรรมการควบคุมโรคหืด เป็นแบบประเมินอย่างง่าย ใช้เกณฑ์อย่างหยาบ ใช้กับผู้ป่วยโรคหืด (Asthma) ที่เป็นผู้ใหญ่ ยังไม่ครอบคลุมผู้ป่วยในคลินิก ซึ่งมีทั้งผู้ป่วย Asthma ซึ่งมีทั้งเด็กและผู้ใหญ่ และผู้ป่วย COPD ซึ่งเป็นผู้สูงอายุ ทางทีมสหวิชาชีพจะพัฒนารูปแบบให้สามารถใช้กับผู้ป่วยทั้งหมดในคลินิก และใช้เกณฑ์ที่ละเอียดครอบคลุมมากขึ้น รวมทั้งนำนวัตกรรมนี้ไปใช้ในเครือข่าย รพ.สต. อย่างไรก็ตามแบบประเมิน หืดหรือหอบ??ตอบได้เลย เป็นเพียงส่วนหนึ่งในการรักษาผู้ป่วยโรคหืดเท่านั้น ไม่ใช่ตัวแปรหลักในการรักษา แต่ขึ้นอยู่กับการใช้ยาและปฏิบัติตัวการให้สุศึกษา เป็นต้น

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การสนับสนุนจากหัวหน้าและเพื่อนร่วมงานที่ร่วมด้วยช่วยกันทำ สัมพันธภาพกับผู้ป่วยในคลินิกที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ภาคผนวก

- แบบฟอร์มการซักประวัติผู้ป่วย

แบบฟอร์มซักประวัติผู้ป่วยโรคหอบ โรงพยาบาลทุ่งหว้า

ชื่อ-สกุล.....อายุ.....ปี   Asthma   HN.....

ส่วนสูง.....cm.   สีผิว.....   COPD   Predicted PEFR ..... L/min

วันที่เดือนปีที่มารับบริการ		.....	.....	.....	.....
น้ำหนัก(kg) / Vital sign					
1. Day symptom	0) ไม่มี				
	1) มีอาการ < 1 ครั้ง/wk				
	2) มีอาการ > 1 ครั้ง/wk				
	3) มีอาการทุกวัน				
4) มีเกือบตลอดเวลา					
2. Night symptom	0) ไม่มี				
	1) มีอาการ < 2 ครั้ง/เดือน				
	2) มีอาการ > 2 ครั้ง/เดือน				
	3) มีอาการ > 1 ครั้ง/wk				
4) มีเกือบทุกวัน					
3. Bronchodilator uses	0) ไม่มี				
	1) ใช้ < 1 ครั้ง/wk				
	2) ใช้เกือบทุกวัน				
	3) ใช้ทุกวัน				
4) ใช้ > 4 ครั้ง/วันติดกัน 2 วันขึ้นไป					
4. Admin PEFR					
5. Admin SABA					
6. Admin Steroid					
7. PEFR L/min, คิดเป็น %					
O2 sat %					
9. ยาที่ใช้	Salbutamol MDI				
	Salbutamol (2) tab				
	Theodur (200)				
	steroid inh. ชื่อ.....				
	Prednisolone				
10. วันนัดครั้งต่อไป					
11. สูบบุหรี่ : Y/N					
12. แสมหะเหตือง : Y/N					
13. อาการเหนื่อยหอบ / 6MW / CAT					
สอนทันยา Y/N					
ใช้ยาตามแพทย์สั่งที่เปอร์เซ็นต์					
ผลการรักษา					
ส่งข้อมูล EACC					
ลงชื่อแพทย์					